

Sygn. akt V CZ 108/12

POSTANOWIENIE

Dnia 17 kwietnia 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Owczarek (przewodniczący)

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

SSN Bogumiła Ustjanicz (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa M.R. i Z. R.
przeciwko Zakładom Mechanicznym "W." Spółce Akcyjnej w M.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 17 kwietnia 2013 r.,
zażalenia powodów na wyrok Sądu Apelacyjnego
z dnia 30 maja 2012 r.,

**oddala zażalenie, a rozstrzygnięcie o kosztach postępowania
zażaleniowego pozostawia sądowi wydającemu orzeczenie
kończące sprawę.**

Uzasadnienie

Nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym z dnia 31 stycznia 2011 r. Sąd Okręgowy w K. zobowiązał pozwaną do zapłaty kwoty 108449 zł stanowiącej nieuregulowany czynsz za najem hali produkcyjnej za okres od września do grudnia 2010 r. z ustawowymi odsetkami od upływu terminu płatności każdej z miesięcznych należności.

Pozwana w zarzutach od tego nakazu podniosła zarzut potrącenia wierzytelności przysługującej jej w związku z poniesionymi nakładami koniecznymi na przedmiot najmu, odnośnie którego złożyła oświadczenie w pismach kierowanych do powoda w dniach 6 października 2010 r. i 16 lutego 2011 r.

Sąd Okręgowy w K. utrzymał w mocy nakaz zapłaty w całości, przyjmując że wierzytelności objęte zarzutem potrącenia nie zostały udowodnione dokumentami, o których mowa w art. 485 k.p.c.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Apelacyjny, po rozpoznaniu sprawy na skutek apelacji pozwanej, uchylił nakaz zapłaty co do kwoty 27112,24 zł z ustawowymi odsetkami oraz rozstrzygnięcie o kosztach procesu i w tym zakresie przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.

Rozstrzygnięcie to oparł na następujących podstawach:

Od 26 marca 2003 r. strony łączyła umowa najmu hali produkcyjnej wraz z wiatą i suwnicami znajdującymi się w hali maszyn położonej w M. Porozumienie dotyczące obowiązku płacenia czynszu (§ 3) przewidywało coroczne podwyższanie jego wysokości do poziomu wskaźnika wzrostu cen i usług konsumpcyjnych ogłaszanego przez Prezesa GUS. W tej kwestii zawierane były aneksy do umowy. Rozmiar poszczególnych należności czynszowych za okres dochodzony pozvem był bezsporny. Żądanie umorzenia należności czynszowych pozwana zawarła w piśmie z dnia 6 października 2010 r., otrzymanym przez powoda przed doręczeniem pozwu i nakazu zapłaty, dotyczyło ono czynszu za wrzesień 2010 r. Po doręczeniu jej pozwu i nakazu zapłaty, w piśmie z dnia 16 lutego 2011 r., podniosła zarzut potrącenia co do pozostałej części wierzytelności powoda. Objęte nim wierzytelności związane były z wykonaniem nakładów koniecznych, a kwestia ich charakteru i faktu poniesienia była przedmiotem uzgodnień stron

w przedwstępnej umowie sprzedaży nieruchomości będącej przedmiotem najmu z dnia 6 listopada 2003 r.; nie doszło jednak do zawarcia umowy przyrzeczonej. Istnienie wierzytelności pozwanej nie zostało udowodnione dokumentami wymienionymi w art. 485 k.p.c. Sąd Apelacyjny uznał, że zarzut pozwanej zgłoszony w piśmie z dnia 6 października 2010 r. obejmował w istocie zarzut nieistnienia wierzytelności powodów we wskazanym zakresie, wobec jej umorzenia w wyniku potrącenia wzajemnych wierzytelności, do którego nie mają zastosowania zakazy dowodowe objęte art. 493 § 3 k.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu pierwszej instancji nie zawiera żadnych ustaleń faktycznych co do istnienia wierzytelności pozwanej, objętej pismem z dnia 6 października 2010 r., a postępowanie dowodowe obejmowało jedynie przeprowadzenie dowodu z zeznań dwóch świadków, które nie były przedmiotem oceny, jak też ustaleń faktycznych. Brak również w uzasadnieniu tego Sądu rozważań dotyczących zagadnienia wierzytelności pozwanej, z uwagi na stwierdzenie niepodniesienia skutecznego zarzutu potrącenia względem wierzytelności powodów. Sąd Apelacyjny uznał, że nie doszło do rozpoznania przez Sąd pierwszej instancji istoty sprawy w części dotyczącej zarzutu nieistnienia wierzytelności powodów, co było przyczyną uchylenia wyroku w tym zakresie i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania na podstawie art. 386 § 4 k.p.c.

Powodowie w zażaleniu zarzucili naruszenie przepisów prawa materialnego: art. 498 § 1 k.c. i art. 65 § 2 k.c. Poddali w wątpliwość przyjęte przez Sąd Apelacyjny rozumienie art. 493 § 3 w związku z art. 385 k.p.c. Podnieśli również, że kwestionowane rozstrzygnięcie jest niezgodne z art. 386 § 4 k.p.c., ponieważ Sąd pierwszej instancji w oparciu o przedstawione dowody rozpoznał istotę sprawy, co uzasadnia oddalenie apelacji. Domagali się zmiany zaskarżonego wyroku i oddalenia apelacji pozwanej w całości, ewentualnie uchylenia wyroku i przekazania sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie nie zasługiwało na uwzględnienie. Z dniem 3 maja 2012 r. wprowadzony został ustawą z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 233, poz.1381) przepis art. 394¹ § 1¹ k.p.c. stanowi, że w razie uchylenia przez sąd drugiej instancji wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania przysługuje zażalenie do Sądu Najwyższego. Celem tego zażalenia jest zbadanie przez Sąd Najwyższy, czy powołana przez sąd drugiej instancji przyczyna uchylenia wyroku sądu pierwszej instancji połączona z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania odpowiada ustawowej podstawie przewidzianej art. 386 § 2 lub § 4 k.p.c. Mimo skierowania zażalenia do wyroku sądu drugiej instancji nie traci ono swoistej dla niego funkcji środka odwoławczego, którego celem jest rozstrzygnięcie kwestii procesowych, a nie materialnoprawnych. Zakres kognicji Sądu Najwyższego zdeterminowany charakterem tego zażalenia, umiejscowionego w systemie środków odwoławczych, jest ograniczony do formalnych podstaw uchylenia wyroku (por. przykładowo postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 25 października 2012 r., I CZ 135/12, niepubl.; z dnia 7 listopada 2012 r., IV CZ 147/12, OSNC 2013, nr 3, poz. 41; z dnia 23 listopada 2012 r., I CZ 177/12, niepubl.; z dnia 19 grudnia 2012 r., II CZ 141/12, niepubl.; z dnia 17 stycznia 2013 r., III CZ 1/13, niepubl.). Ocenie poddawana jest zatem prawidłowość uznania przez sąd drugiej instancji, że określona sytuacja procesowa odpowiada podstawie przewidzianej w art. 386 § 2 lub 4 k.p.c. Oznacza to, że w ramach przeprowadzanej kontroli wyłączona jest możliwość oceny zasadności pozwu i apelacji, jak też merytorycznego stanowiska prawnego sądu drugiej instancji. Takie badanie orzeczenia sądu drugiej instancji dokonywane być może jedynie przy rozpoznawaniu skargi kasacyjnej, będącej nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, który spełniać musi szczególne wymogi formalne oraz przesłanki decydujące o jego przyjęciu.

Jeżeli do uchylenia wyroku doszło z powodu nierozpoznania istoty sprawy, to zachodzi konieczność ustalenia, czy przyjęte przez sąd drugiej instancji rozumienie tego pojęcia odpowiada znaczeniu przyjmowanemu w doktrynie i orzecznictwie oraz czy dokonana przez ten sąd ocena uzasadniała wydanie orzeczenia kasatoryjnego. W orzecznictwie Sądu Najwyższego zajmowane jest

jednolite stanowisko, według którego do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi wówczas, gdy rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, gdy sąd zaniechał zbadania materialnej podstawy (istoty) żądania albo merytorycznych zarzutów strony (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 1936 r., C 1939/36, Zb.Orz. 1936, poz. 315; z dnia 9 stycznia 2001 r., I PKN 642/00, OSNP 2002, nr 17, poz. 409; z dnia 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00, niepubl.; z dnia 24 marca 2004 r., I CK 505/03, niepubl.; z dnia 21 października 2005 r., III CZ 161/05, niepubl.; z dnia 12 listopada 2007 r., I PK 140/07, OSNP 2009, nr 1-2, poz. 2 oraz postanowienia: z dnia 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999, nr 1, poz.22; z dnia 15 lipca 1998 r., II CKN 838/97, niepubl.; z dnia 3 lutego 1999 r., III CKN 151/98, niepubl.). Skuteczne zakwestionowanie przez powodów zaskarżonego wyroku powinno koncentrować się na argumentach prawnych, mających przekonać o naruszeniu art. 386 § 4 k.p.c., a nie na podważaniu merytorycznych podstaw orzeczenia. Podniesione zatem zarzuty naruszenia prawa materialnego i procesowego, jako niedopuszczalne w ramach tego zażalenia, nie mogą być poddawane ocenie przez Sąd Najwyższy. Przyczyny mające przemawiać za naruszeniem art. 386 § 4 k.p.c. dotyczyły twierdzenia, że uchylene przez Sąd Apelacyjny wyroku Sądu pierwszej instancji było błędne, ponieważ w postępowaniu przed tym Sądem doszło do rozpoznania istoty w oparciu o przeprowadzone dowody. W uzasadnieniu powodowie zawarli zarzuty odnoszące się do wykładni i zastosowania przez Sąd Apelacyjny wskazanych przepisów w ramach merytorycznej oceny powództwa i apelacji, co zmierza wprost do merytorycznego rozstrzygnięcia, niedopuszczalnego w tym postępowaniu. Przedmiotem sprawy było roszczenie powodów, któremu pozwana przeciwstawiła zarzut nieistnienia wierzytelności w rozmiarze wskazanym w złożonym przed zawiśnięciem sporu oświadczeniu o potrąceniu z jej wierzytelnością. Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał tego zarzutu, co potraktowane zostało przez Sąd Apelacyjny jako nierozpoznanie istoty sprawy. Zaistniała w sprawie sytuacja procesowa odpowiada podstawie objętej art. 386 § 4 k.p.c., ponieważ zaniechanie rozpoznania merytorycznego zarzutu pozwanej nieistnienia roszczenia powodów w określonej części należało potraktować jako nierozpoznanie istoty sprawy.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy oddalił zażalenie na podstawie art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c.